LANTMÄTERIET

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet
li.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till
li.spn@regeringskansliet.se

2026-10-30
Lantmäteriets dnr: LM2026/096322
Mottagarens dnr: LI2026/01339

Yttrande över promemorian Ändring av detaljplan

Sammanfattning

Lantmäteriet välkomnar ett regelverk som möjliggör en övergång till en mer digitaliserad samhällsbyggnadsprocess.

Lantmäteriet lämnar följande synpunkter på förslaget.

Behov av vägledning för planer som innehåller tre olika typer av reglering

Lantmäteriet bedömer att det behövs vägledning från Boverket om hur det i en detaljplan ska framgå vilka regleringar som har överförts oförändrade, vilka som har justerats eller anpassats och vilka som är nya. Lantmäteriet bedömer att en detaljplan med regleringar av olika slag kan ge upphov till tolkningssvårigheter. Det är emellertid svårt att härvidlag i nuläget överblicka konsekvenserna av förslaget.

Vägledning kommer även att vara nödvändig beträffande gränsdragningen mellan lantmäterimyndigheternas medverkan enligt 5 kap. 15 och 22 a §§ plan- och bygglagen (PBL) respektive rådgivning enligt föreslagen 5 kap. 40 § PBL och hur lantmäterimyndigheternas insatser ska omsättas i praktiken.

Lantmäteriets rådgivningsroll kan härutöver antas innefatta delaktighet i Boverkets framtagande av vägledningsmaterial på en övergripande nivå.

Finansiering

Lantmäteriet konstaterar att uppgiften att ge råd avseende gränser som överförs med justering eller anpassning är en för lantmäterimyndigheterna ny uppgift. Med beaktande av att intentionen med förslaget är att samtliga analoga detaljplaner i landet avses bli föremål för digitalisering, bedömer

Lantmäteriet att behovet av rådgivning kan bli omfattande och det under en nära förestående om än begränsad tidsperiod. Detta kommer att ge en inverkan på hur resurserna i anslaget fördelas med risk för påverkan på andra delar av Lantmäteriets anslagsfinansierade uppgifter. Denna risk minskar såvida anslaget anpassas till att återspegla även det behov som uppstår med anledning av den tillkommande uppgiften. Av underlaget framgår emellertid inte en uppskattning av volymen för den tillkommande arbetsuppgiften. Till det hör även den komplikation som kan uppstå när Lantmäteriet ska avgöra vilken typ av medverkan som krävs för en detaljplan med olika typer av regleringar enligt vad som framförts inledningsvis.

Inte heller enligt förevarande förslag framgår metoder och ambitionsnivå för lantmäterimyndigheternas rådgivning.

I syfte att kunna utföra den tilltänkta rådgivningen antas lantmäterimyndigheten behöva delta med annan kompetens och enligt ett annat tillvägagångssätt än vad som idag är kutym för samråd vid framtagande av detaljplaner. Det kan antas att nya tekniska lösningar och verktyg behövs för att Lantmäteriet ska kunna fullgöra uppgifterna enligt förslaget. Sådana verktyg har hittills inte varit nödvändiga, och är därmed inte heller tillgängliga, för Lantmäteriets handläggare verksamma inom detta område.

En utmaning med de program som Lantmäteriet kan föreställa sig blir nödvändiga att tillgå för den tilltänkta rådgivningens utförande är att dessa ställer ett högt krav på teknisk specialistkompetens. Inte heller den frågan behandlas i remissunderlaget.

Det ökade anslagsfinansierade resursbehovet har inte kunnat uppskattas med ledning av förevarande promemoria. Lantmäteriet har i stället genomfört en analys med utgångspunkt i statistik för antalet detaljplaner som har kommit in till Lantmäteriet efter antagande av detaljplanen, antalet detaljplaner som tillgängliggjorts i Nationella geodataplattformen (NGP), den totala planstocken i kommuner utan kommunal lantmäterimyndighet samt ett antal antaganden. Bedömningen av resursbehovet är grovt uppskattat beroende på osäkerhetsfaktorer såsom de enskilda kommunernas digitaliseringsstrategier och resurser, huruvida digital arkivlösning (enligt regeringsuppdraget om etablering av en obruten digital samhällsbyggnadsprocess) kommer till stånd samt hur många planarbeten som kommunerna kommer att driva såvida förslaget enligt förevarande promemoria genomförs.

Sammanfattningsvis bedöms det ökade resursbehovet avseende rådgivning vid förenklad process att uppgå till 17,3 årsarbetskrafter under åtminstone de tre närmast följande åren från det att en digital arkivlösning finns på plats. När det gäller långsiktigt ordinarie planarbete uppgår det tillkommande resursbehovet med anledning av den förenklade processen, till avrundat en årsarbetskraft (0,9).

I promemorian saknas härutöver en analys av arbetsinsatsen för den nödvändiga anpassningen av den nationella specifikationen för detaljplan, något som även det kommer att kräva resurser vid Lantmäteriet. I promemorian anges inte vilka ändringar Boverket kommer att behöva vidta i föreskriften

om detaljplan, i vilken utsträckning dessa kommer att påverka den nationella specifikationen eller effekterna av ändringarna. Lantmäteriet kan med anledning härav inte med säkerhet bedöma i vilken omfattning ytterligare resurser kommer att behövas vid myndigheten. En helt översiktlig uppskattning ger att arbetet tar minst ett år och involverar en rad kompetenser. Det sammanlagda tillkommande resursbehovet med anledning av föreslagna bestämmelser bedöms uppgå till tre årsarbetskrafter och en tillkommande kostnad om 2 miljoner för förvaltningen av informationen i plattformen.

Såväl rådgivningsrollen som revidering av den nationella specifikationen utgör anslagsfinansierade uppgifter och Lantmäteriet delar därför inte den i promemorian uttalade bedömningen att någon anslagshöjning inte kommer att bli nödvändig.

Angående omfattningen av rådgivningsrollen

Som Lantmäteriet uppfattar det har myndigheten vid tillämpning av rådgivningsskyldigheten alltid att utgå från att den geometriska kvalitén för grundkartans detaljer är korrekt. Enligt nuvarande regelverk samt det regelverk som föreslås, ingår det inte i lantmäterimyndigheternas uppgift att inom ramen för planprocessen vare sig kontrollera eller medverka till att grundkartan innehåller erforderlig kvalitet.

Enligt förslaget är det kommunens uppgift att bedöma huruvida en ändring enligt 4 kap. 37 a § 4 b PBL ryms inom syftet för den ursprungliga planen samt om det är möjligt att uppfylla tydlighetskravet. Lantmäteriet antar därmed att det i rådgivningsrollen inte ingår att göra en sådan avvägning.

Övriga synpunkter

I avsnittet *Ett indirekt krav på digitalisering*, s. 24 anges att Boverkets möjlighet att i föreskrift meddela undantag från kravet i 2 kap. 5 a § plan- och byggförordningen skulle kunna minska eventuella negativa konsekvenser av förslaget. Lantmäteriet har svårigheter att följa resonemanget och det bör ytterligare utvecklas på vilket sätt Boverkets föreskriftsrätt kan utnyttjas i syfte att minska de beskrivna konsekvenserna.

I avsnittet *…och samtidigt göra vissa små ändringar i förhållande till den ursprungliga planen*, s. 27 finns en hänvisning till 4 kap 18 § PBL och dess betydelse i plansammanhang. Promemorian behandlar däremot inte andra bestämmelser i PBL som har större praktisk betydelse och tillämpas mer frekvent, exempelvis bestämmelser om redovisning och avgränsning av ändamål.

Ikraftträdandedatum

Den föreslagna tiden för ikraftträdande den 1 juli 2027 är inte tillräcklig med hänsyn till den omställning som krävs. Lantmäteriet kommer att behöva revidera den nationella specifikationen för detaljplan, vilken tillsammans med Boverkets föreskrifter om detaljplan utgör grunden till enhetlig digital detaljplaneinformation. Genomförandet kräver betydligt längre tid än

den tidsram som föreslås. Tidsåtgången kan dock inte bedömas i nuläget, med anledning av att det inte klargörs i det remitterade underlaget vilka ändringar som blir nödvändiga att genomföra. Härutöver behöver den tekniska lösningen livscykelhanteras.

Konsekvensbeskrivningen

Konsekvensbeskrivningen brister i vissa avseenden. Utöver vad Lantmäteriet framfört ovan under rubriken Finansiering, saknas även en analys av frågor kopplade till informationsansvar. Det föreslagna förenklade förfarandet är bland annat avsett att underlätta ersättande av detaljplaner, vilket kan ge följden att ett större antal detaljplaner efterkommer dagens regelverk om digital information. De nya detaljplanerna kommer att omfattas av kommunernas informationsansvar enligt lagen och förordningen om geografisk miljöinformation[1], vilken ställer krav på kommunerna att tillgänggöra detaljplanerna enligt den regleringen. Kommunerna kan uppfylla sitt informationsansvar med hjälp av Lantmäteriet i de fall de tillgängliggör sina detaljplaner genom den Nationella geodataplattformen (NGP) och följer den nationella specifikationen för detaljplan. Lantmäteriet ser det som positivt att fler planer finns i digitalt format och tillgängliggörs genom NGP. Kopplingen till Inspire och den svenska implementeringen nämns emellertid inte i promemorian, något som hade gett en bredare bild av följderna av förslaget.

Beslutande

Lantmäteriets beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Fredrik Holmberg efter föredragning av juristen Ester Solmenius. I den slutliga handläggningen har ställföreträdande generaldirektören Anders Lundquist, verksamhetsområdeschefen Arwid Dahlberg, verksamhetsområdeschefen Marika Ström, rättschefen Jennie Agardh, enhetschefen Catharina Hökby, lantmätaren Thomas Holm, juristen Beatrice Buskas, informationsutvecklaren Anna Ternlund samt teamledare Susanne Person medverkat.

För Lantmäteriet

Fredrik Holmberg

[1] Lag (2010:1767) om geografisk miljöinformation och förordning (2010:1770) om geografisk miljöinformation